

SOCIALINĖS ANTROPOLOGIJOS IR ETNOLOGIJOS STUDIJOS

LIETUVOS

15(24)
2015

ETNOLOGIJA

LITHUANIAN ETHNOLOGY

STUDIES IN SOCIAL ANTHROPOLOGY AND ETHNOLOGY

**FRAGMENTUOTI IDENTITETAI IR
SOCIOKULTŪRINĖS MAŽUMOS**

Sudarytojai VYTIS ČIUBRINSKAS ir JONAS MARDOSA

**FRAGMENTED IDENTITIES AND
SOCIOCULTURAL MINORITIES**

Edited by VYTIS ČIUBRINSKAS and JONAS MARDOSA

LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS
LITHUANIAN INSTITUTE OF HISTORY

LI
LEIDYKLA

VILNIUS 2015

Leidybą finansuoja
LIETUVOS MOKSLO TARYBA
NACIONALINĖ LITUANISTIKOS PLĖTROS 2009–2015 METŲ PROGRAMA
Sutarties Nr. LIT 7-53

REDAKcinĖ KOLEGIJA

Vytis Čiubrinskas (vyriausiasis redaktorius)
Vytauto Didžiojo universitetas

Auksuolė Čepaitienė
Lietuvos istorijos institutas

Jonathan Friedman
*École des Hautes Études en Sciences Sociales
Kalifornijos universitetas, San Diegas*

Neringa Klumbytė
Majamio universitetas, Ohajus

Orvar Löfgren
Lundo universitetas

Jonas Mardosa
Lietuvos edukologijos universitetas

Žilvytis Šaknys
Lietuvos istorijos institutas

REDAKcinĖS KOLEGIJOS
SEKRETORĖ

Danguolė Svidinskaitė
Lietuvos istorijos institutas

Lietuvos etnologija: socialinės antropologijos ir etnologijos studijos – etnologijos ir socialinės/kultūrinės antropologijos mokslo žurnalas, nuo 2001 m. leidžiamas vietoj tęstinio monografijų ir studijų leidinio „Lietuvos etnologija“. Jame spausdinami moksliniai straipsniai, konferencijų pranešimai, knygų recenzijos ir apžvalgos, kurių temos pirmiausia apima Lietuvą ir Vidurio/Rytų Europą. Žurnalas siekia pristatyti mokslo aktualijas ir skatinti teorines bei metodines diskusijas. Tekstai skelbiami lietuvių arba anglų kalba.

Redakcijos adresas:
Lietuvos istorijos institutas
Kražių g. 5
LT-01108 Vilnius

Tel.: + 370 5 262 9410
Faks: + 370 5 261 1433
El. paštas: etnolog@istorija.lt
v.ciubrinskas@smf.vdu.lt

Žurnalas registruotas:
European Reference Index for the Humanities (ERIH)
EBSCO Publishing: Academic Search Complete, Humanities International Complete,
SocINDEX with Full Text
Modern Language Association (MLA) International Bibliography

TURINYS / CONTENTS

<i>Pratarmė</i> (Vytiš Čiubrinskas)	5
<i>Foreword</i> (Vytiš Čiubrinskas)	7

Straipsniai / Articles

Fragmentuoti identitetai ir sociokultūrinės mažumos / Fragmented Identities and Sociocultural Minorities

Christian Giordano

Fragmented Identities: The Case of Penang's Malaysian-Chinese	9
Fragmentuoti identitetai: Penango Malaizijos kinų atvejo analizė. Santrauka	24

Kristina Šliavaite

Kalba, tapatumas ir tarpetniniai santykiai Pietryčių Lietuvoje: daugiakultūriškumo patirtys ir iššūkiai kasdieniuose kontekstuose	27
Language, Identity and Inter-Ethnic Relations in Southeastern Lithuania: Experiences and Challenges of Multiculturalism in Everyday Contexts. Summary	49

Darius Daukšas

Valstybės teritorialumas ir tautinės mažumos: Lenko kortos atvejis	53
State Territoriality and Ethnic Minorities: The Case of the Polish Card. Summary	67

Katarzyna Wójcikowska

Ethnic Socialisation in the Experiences of Students and Graduates of the Lithuanian Minority in Poland	69
Lietuvių mažumos Lenkijoje studentų ir baigusiujų studijas etninės socializacijos patirtis. Santrauka.....	96

Žilvytis Šaknys

Karaimų kalendorinės šventės valstybinių švenčių aspektu	99
Karaim Calendar Holidays in the Context of State Holidays. Summary	123

Jonas Mardosa

Simboliniai patiekalai Pietryčių Lietuvos lenkų velykinėse apeigose ir papročiuose XX a. antroje pusėje – XXI a. pradžioje	129
Symbolic Easter Dishes of the Poles in Southeastern Lithuania in the Second Half of the 20th Century and the Beginning of the 21st Century. Summary.....	151

Kiti straipsniai / Other Articles*Asta Vonderau*

- The Downside of Transparency: Europeanization, Standardization and Disobedient Markets at the Margins of Europe 155
 Neigiami skaidrumo aspektai: europeizacija, standartizacija ir maištingos turgavietės Europos pakraščiuose. Santrauka 175

Gintarė Dusevičiūtė

- Jorė: (re-)konstrukcija ar tradicijų tęsa? 177
 Jorė: (Re-)construction or Continuity of Traditions? Summary 201

Recenzijos ir apžvalgos / Reviews

- Guntis Šmidchens. The Power of Song: Nonviolent National Culture in the Baltic Singing Revolution (*Ainė Ramonaitė*) 205
 Soviet Society in the Era of Late Socialism 1964–1985. N. Klumbyte, G. Sharafutdinova (eds.) (*Ida Harboe Knudsen*) 208
 Loreta Martynėnaitė. Kraštovaizdžio konstravimas: gėlių darželiai Lietuvoje XX a. – XXI a. pradžioje (*Laima Anglickienė*) 212
 Nijolė Pliuraitė-Andrejevienė. Lietuvos vaikų žaislai (*Auksuolė Čepaitienė*) ... 215
 Семья и этничность в Литве. Современный взгляд в минувший век. М. Ю. Мартынова, М. Я. Устинова и др. (ред.) (*Petras Kalnius*) 218
 Традиционная мастацкая культура беларусаў 3: Гродзенскае Панямонне 1–2. Т. Б. Варфаламеева (рэд.) (*Jonas Mardosa*) 225

Konferencijos / Conferences

- EASA 2014 m. konferencija „Bendradarbiavimas, intymumas ir revoliucija – naujovės ir tęstinumas susipynusiame pasaulyje“ (*Daiva Repečkaitė*) 229
 SIEF darbo grupės „Ritualiniai metai“ konferencijos Insbruke ir Kazanėje (*Skaidrė Urbonienė*) 232
 2-oji tarptautinė konferencija „Balkanai ir Baltijos šalys vieningoje Europoje: istorija, religija, kultūra II“ 2014 m. (*Aušra Kairaitytė*) 235
 Tarptautinė konferencija „Savas ir kitas šiuolaikiniuose tyrimuose“ (*Inga Zemblienė*) 238
 Tarptautinė konferencija „Šventės mieste“ (*Danguolė Svidinskaitė*) 240

Tyrinėjimų projektai ir programos / Research Programmes

- Tyrinėjame *sava* ir *kita* (*Vida Savoniakaitė*) 245

Jorė: (re-)konstrukcija ar tradicijų tąsa?

Gintarė Dusevičiūtė

Straipsnyje nagrinėjama Lietuvoje vykstanti pavasario šventė, renginys ir projektas *Jorė*. Nuo 1997 metais Kulionių k., Molėtų r. surengtos pirmosios Jorės šventės populiarumas išaugo, išsiplėtė švenčiančiųjų ratas, pobūdis ir geografinis šventimo arealas. Straipsnyje keliamas klausimas, ar *Jorė* yra tradicinių lietuviškų (baltiškų) papročių (re-)konstrukcija, ar, kaip teigia patys švenčiantieji, – *tradicijų tąsa*? Straipsnyje aptariama *Jorės* etimologija, analizuojama šventimo sklaida, vietos ir laiko pasirinkimo motyvai, nagrinėjamas turinys ir forma. Darbo pagrindą sudaro lauko tyrimų metu 2008–2014 m. surinkti etnografiniai duomenys. Autorės manymu, *Jorė* bandoma pritaikyti nemažai tradicinių lietuvių Jurginių papročių, nors tiek turinys, tiek forma gana laisvai perkuriama, interpretuojama, modifikuojama ir kūrybiškai pateikiama šiuolaikiškam žmogui priimtina forma¹.

Gintarė Dusevičiūtė, Vytauto Didžiojo universitetas, Humanitarinių mokslų fakultetas, Kultūrų studijų ir etnologijos katedra, K. Donelaičio g. 52–208, LT-44244 Kaunas, el. paštas: g.duseviciute@hmf.vdu.lt

Įvadas

2008-aisiais artimų draugų grupė nusprendė vykti į Jorės šventę. Puikus su-manymas praleisti savaitgalį gamtoje. Visgi kilo klausimas, kodėl iki šiol nesu apie ją girdėjusi? Kas toji *Jorė*? Pradėjau ieškoti informacijos. Baltų tikėjimo Molėtų bendruomenės Romuvos (toliau – Molėtų Romuva)², šventės organizatorių, internetiniame puslapyje buvo pateiktas toks paaiškinimas:

¹ Straipsnis parengtas vykdant projektą „Kalendorinių švenčių (re-)konstrukcijų santykio su lietuvių tapatumu tyrimai“, finansuojamą Lietuvos mokslo tarybos pagal nacionalinę mokslo programą „Valstybė ir tauta: paveldas ir tapatumas“ (sutarties nr. VAT-30/2012).

² **Molėtų Romuva** yra viena iš religinės bendruomenės **Lietuvos Romuva** dalių, kuri 1967 m. buvo įkurta kaip Ramuva, o 1992 m. oficialiai įregistruojama kaip Baltų tikėjimo bendruomenė. Ši bendruomenė „tęsia baltų tikėjimo tradicijas, siekia santarvės ir darnos su Dievu ir Dievais, su protėviais, gamta ir žmonėmis, iškelia gamtos, kaip akivaizdžiausios dieviškumo apraiškos, šventumą“. Tąsos pagrindą sudaro baltų tautų pasaulėžiūra. Dabartinė bendruomenės vadovė – krivė Inija Trinkūnienė. Plačiau žr. *Lietuvių religija* 2015; Pranckevičiūtė 2007.

Jorė – pirmoji pavasario žaluma – atgyjančios gyvasties ūkas, apgaubiantis žemę, medžius, gyvulius ir žmones. Kai naujam vešėjimo metui sukyla visi gyvybės syvai ir galios – negirdimi sprogimai bloškia žiemos kiautus nuo grūdų ir daigų – skleidžiasi pumpurai, kalasi gyvybė... Atgimstanti pirmoji žaluma skelbia Naujuosius metus, naują gyvybės klestėjimo ratą (*Molėtų krašto...* 2015a).

Jorės šventę organizuoja Molėtų Romuva, Jotvingių ir prūsų bendrija³, „Kaukoro“ klubas⁴ ir kt. institucijos, grupės ar pavieniai asmenys. Nors darbe daugiausia dėmesio skiriama šiuolaikinių Jorės švenčių analizei, į autorės tyrimų lauką patenka įvairūs projektai, stovyklos, meninės improvizacijos, susijusios su *pavasarinio gamtos atbudimu*. Tiek šventės, tiek renginio, projekto pavadinimas nėra aiškiai nusistovėjęs, todėl šio žodžio sampratai ir aptarimui taip pat skiriamas dėmesys. Darbe nesiekama nuosekliai išnagrinėti baltų religija ir mitologija grindžiamos šiuolaikinės ikirikriščioniškosios religijos, daugiausia gilinamasi į vienos Jorės šventės istoriškumo, autentiškumo klausimus, paliečiant ir kitas Jorės raiškos formas (projektas, renginys ir kt.). Verta paminėti, kad pagrindiniai Jorės šventės organizatoriai (tiriamoji aplinka) ją suvokia kaip senųjų *tradicijų* tąsą.

Pagrindinis straipsnio objektas – *pirmosios pavasario žalumos* Jorės šventė ir kiti šiuo pavadinimu varinami įvairūs renginiai, projektai, iniciatyvos, interpretacijos. Straipsnio tikslas – išanalizuoti *Jorę* kaip šiuolaikinės visuomenės reiškinį, organizatorių laikomą *tradicijų* tąsą, ir palyginti ją su tradicinėmis Jurginėmis. Keliami uždaviniai:

1. Aptarti Jorės šventės raidą ir sklaidą Lietuvoje;
2. Ištirti, kas sudaro šventės rekonstravimo, konstravimo pagrindą;
3. Išnagrinėti šventės turinio ir formos ypatybes ir jas palyginti su tradicinėmis Jurginėmis.

Darbe vartojama *rekonstrukcijos* sąvoka suprantama kaip sunykusio(ių) papročio(ių) elementų ar visumos tradicijų atkūrimas. Sąvoka glaudžiai siejasi su *konstrukcija*, kuri vartojama naujų papročių, apeigų ir joms priskiriamų reikšmių

³ **Jotvingių ir prūsų bendrijos** pagrindinis lyderis – Petras Lukoševičius. Jos tikslas – „vie-nytis tam, kad garbingos mūsų kraštų istorijos baltosios dėmės būtų užpildytos tikrais faktais, o senoji dvasia atgimtų nūdienos gyvenime“. Daugiau žr. Tamakauskas 2010. Straipsnyje rašoma, kad „neseniai [2010 m.] čia [Jotvingių ir prūsų sodyba, Lenkija] įvyko didelis susirinkimas, kurio metu buvo įkurta Jotvingių ir prūsų bendrija. Šios bendrijos pirmininku išrinktas P. Lukoševičius, o pavaduotoju – A. Baudys. Buvo sudarytas bendrijos darbo planas. Jame numatyta leisti net savo laikraštį, kuriame būtų užpildyti iki šiol buvę „balti“ istorijos puslapiai.“ Žr. Grigaitytė 2010. Kaip teigiama, ši bendrija užsiima kultūrinių renginių organizavimu, istorinių, archeologinių duomenų kaupimu, siekia bendradarbiauti su UNESCO.

⁴ „**Kaukoro**“ klubas – „skirtingų sričių ir tautybių menininkų klubas, suvienytas muzikos ir pagarbos etninėms ir senovės kultūroms, kurios yra neišsemiamas išminties ir kūrybinio įkvėpimo šaltinis“ (*Kaukoras* 2015). Klubo vadovas – Vytautas Lukšas.

sukūrimui įvardyti vartojant esamus simbolius. Tuo tarpu šventės organizatorių ir aktyvesnių jos dalyvių interpretacija, papildant ar sukuriant naują papročio, apeigos, dainos variantą, vadinamas *interpretacine kūryba*. Minimas *alternatyvus / tikrasis lietuviškumas* čia suvokiamas kaip kitokio lietuviškumo paieškos, galinčios turėti rezistencijos, nacionalinio judėjimo bruožų. *Alternatyvus lietuviškumas* turi aiškią nuorodą į senąją baltiška kultūra (pasaulėžiūra) paremto lietuviškumo idealizavimą.

Metodai. Lauko tyrimų metu surinkti empiriniai duomenys – pagrindinis šio straipsnio šaltinis. Renkant medžiagą atlikti Jorės švenčių stebėjimai, dalyvaujantieji stebėjimai, 5 pusiau struktūruoti interviu. Gauti duomenys apibendrinami, struktūruojami, interpretuojami.

Tyrimui pasirinktos plačiausiai švenčiamos, minimos Jorės šventės Lietuvoje ir jos pasienyje – Lenkijos (Punsko) lietuvių bendruomenėje. Darbo autorė 2008–2014 m. stebėjo ir rinko duomenis, kurių dalis naudota VDU etnologijos bakalauro darbe „Ikirikščioniškosios lietuvių religijos supratimas mūsų laikais: Jorės šventė“ (Dusevičiūtė 2010). Apklausti pagrindiniai šių švenčių organizatoriai. Medžiaga rinkta 2008–2014 m. Kulionių k., Molėtų r., 2012 m. Kirkiliškių k., Zarasų r., 2013 m. Lietuvos–Lenkijos pasienyje, Ožkinių k. (lenk. *Oszkinie*), Punsko vlsč., Lenkija. Iš viso stebėtos 8 Jorės šventės ir 1 meninis projektas. Duomenys saugomi Vytauto Didžiojo universiteto Kultūrų studijų ir etnologijos katedros rankraštyne (toliau – VDU ER), el. duomenų bazėje (bylos nr. 2007, 2416) ir autorės asmeniniame archyve.

Tyrimų apžvalga

Iki šiol tyrėjai Lietuvoje nėra skyrę dėmesio nuosekliai Jorės šventės, renginio ar projekto analizei. Daugiausiai informacijos apie šią šventę galime rasti žiniasklaidoje. Norėtusi pradėti nuo kalbiniuose žodynuose nurodytos *gorės* reikšmės ir aiškinimų. Lietuvių kalbos žodyne pateikiamos dvi reikšmės: žaluma (pavasario) ir žali dažai, metalo pažaliavimas; veiksmazodis *gorėti* reiškia augti, plisti, žaliuoti (*Lietuvių kalbos...* 1957: 357). Lietuvių kalbos palyginimų žodyne pateikiama keletas pasakymų: „pažaliavo kaip *gorė*“, „medis žalias it *gorė*“ (Vosyltė 1985: 99). Lietuvių vardų kilmės žodyne vardas *Jōris* aiškinamas kaip lietuviškas žodis, kilęs iš senovės lietuvių pavasario žalio dievo (pagal Simoną Daukantą) vardo *Jōris* (Kuzavinis, Savukynas 1987: 208–209). *Jōrė* – „žalymas, pavasario žaluma“, kaip tolesnis *jōrės* vedinys nurodomas vardas *Jōrigis* (Kuzavinis, Savukynas 1987: 209). Žodyne pateikti *gorės* žodžio aiškinimai remiantis Simono Daukanto – pirmojo autoriaus, paminėjusio ir aptarusio *Jorę* ir jos vartojimo kontekstą, – duomenimis.

S. Daukantas XIX a. paskelbtame veikalė „Būdas senovės lietuvių, kalnėnų ir žemaičių“ *Jorę* sieja su prūsų dievu Patrimpu. Aptardamas XIII a. fiksuotą „dievų

trejybės“ (Patulo, Perkūno, Patrimpo) atvaizdą, pažymi: „vadino jį [Patrimpa], kaip sakiau, Jore, nesgi kožnas žino, jog pavasarį, sniegui padribus, kad kielė ledą išspiria, tad pasirodo lauke ir krūmuose Jorė, beje, žalesa“ (Daukantas 1993: 87). Daukantas nurodo, kad *Jore* dar buvo vadinamas *Sausjurgis* arba *Šlapjurgis*, pagal tai, koks buvo pavasaris – sausas ar šlapias. Be to, *Jorei* priskiriami Ganiklio ir Bandganio vardai. Minėtas autorius pažymėjęs, kad jo gyvenamuoju laikotarpiu žmonės dar dejuoja senu papročiu „Ai *Jorutala*, kame esi?“ (Daukantas 1993: 87). S. Daukantas taip pat priduria, kad atėjusi šventė paveikia badą ir sužadina derlingumo galias. Bado personifikacija siejama su slibino (*smako*) įvaizdžiu. Čia vertėtų atsigrežti į krikščionišką šv. Jurgio įvaizdį, kuris ikonografijoje dažniausiai vaizduojamas nugalintis piktą slibiną. Apibendrinant S. Daukanto pateiktą informaciją matyti, kad Jorė (ar/ir *Jorutala*) laikytina tiek dievybių (Patrimpo, Ganiklio, Bandganio) sinonimu, tiek gamtos reiškiniu (*Sausjurgiu*, *Šlapjurgiu*).

Jorės vardą minėjo ne tik istorikas S. Daukantas. Žymus kraštotyrininkas ir fotografas Balys Buračas taip pat rašė, kad „atėjus Jūrės, Jorės arba Jurginių šventėms, nugalimas piktas ligų, bado ir nederliaus slibinas“ (Buračas 1993: 236). Švenčiama būdavo pavasarį, kai nutirpdavo sniegas nuo laukų: „pavasarij sutikti tekančios saulės bėgdavo į girią jaunos mergelės. Iš čia jos grįždavo persirengusios baltais rūbais, apsikaišiusios gėlėmis, linksmai dainuodamos ir basos, skelbdamos pavasarį sutikusios“ (Buračas 1993: 236). Autorius nurodo, kad daugiausia švenčiama būdavo Žemaitijoje, o pastaruoju metu Palangoje. Kadangi B. Buračas minėtų švenčių pavadinimus sutapatina, galbūt *Jorė* yra ar galėtų būti tarmiškas Jurginių šventės variantas. Šią pavasarinę šventę B. Buračas taip pat sieja su naujųjų žemdirbiškų metų pradžia. *Jorės* pagrįstumui patvirtinti, panašiai kaip ir S. Daukantas, pateikia posakį iš savo gyvenamojo laikotarpio: „Jūratėli, Jūratėli! Kada sulauksime žolelės?“ (Buračas 1993: 236). Verta atkreipti dėmesį, kad B. Buračo darbe atsikartoja S. Daukanto minėtas žemaičių pasakymas apie orus – *Šlapjurgis* arba *Sausjurgis*. Akivaizdu, kad didžiąją dalį informacijos apie senovėje buvusią *Jorės*, arba *Jūrės*, šventę B. Buračas yra panaudojęs iš anksčiau minėto S. Daukanto veikalo.

Šiuolaikinės Jorės šventimo pradžia glaudžiai siejasi su minėta Senovės baltų religine bendrija Romuva (toliau – Romuvos bendruomenė) (plačiau žr. *Lietuvių religija* 2015). Jos pagrindinis siekis – senovės lietuvių (baltų) tikėjimo ir pasaulėžiūros išsaugojimas ir *tradicijų tąsa* šiuolaikinėje visuomenėje. Daugiausia dėmesio šios bendruomenės kaip subkultūrinės grupės tyrimams yra skyrusi Egidija Ramanauskaitė-Kiškina (Ramanauskaitė 2002a; Ramanauskaitė 2002b; Ramanauskaitė 2004; Ramanauskaitė, Vaišnys 2011), todėl šiame straipsnyje Romuvos bendruomenė plačiau aptariama nebus. Minėta autorė, tyrinėdama Lietuvos Romuvą ir jos švenčiamas kalendorines šventes, nurodė Jorės šventimo vietas (Karmazinių piliakalnis, Dangaus šviesulių stebykla, esanti Molėtų r.,

Kulionių k., Nemuno ir Neries santaka, Šančių piliakalnis, Birutės kalnas) ir pačią *Jorės* sampratą – pirmoji žaluma, pavasario žalumos šventė (Ramanauskaitė 2002a: 247–248). Agnė Kalėdienė, nagrinėjusi jaunimo subkultūrinių grupių raiškos simbolius reprezentuojamo identiteto aspektu, savo straipsnyje teigia, kad įvairios kultūrinių stilių ir etnokultūrinės grupės kuria jų pačių įvairiai interpretuojamą etnokultūrinį tapatumą, besireiškiantį naudojamais etniniais (baltiškais) simboliais, žalvariniais papuošalais (Kalėdienė 2013: 134, 136). Minėta autorė pateikia nemažai iliustruojančių pavyzdžių iš šiuolaikinės Kulionių k., Molėtų r. vykstančios Jorės. Pagrindinis simbolis šioje šventėje – svastikos (sūkurėlio) naudojimas įvairiais pavidalais (ant vėliavos, papuošalų ir kt.).

Dalia Senvaitytė, aptardama lietuviškų tradicinių švenčių kūrimo klausimus, mini Jorę kaip vieną iš svarbesnių pačių neopagonių (Romuvos bendruomenės) inicijuojamų švenčių (Senvaitytė 2014). Eglė Aleknaitė, nors ir nėra tiesiogiai nagrinėjusi Jorės problematikos, tačiau išsamiai analizavo šiuolaikinių Užgavėnių, Joninių (Rasų) įpaveldinimo klausimus (Aleknaitė 2014). Gražinos Kadžytės darbe, skirtame mito kūrimo aplinkybių modernios visuomenės sąlygomis aptarti, nagrinėjamos Indrajės mito kūrimo aplinkybės (Kadžytė 2011) gali būti svarbios nagrinėjant Jorės mito rekonstrukciją.

Švenčių rekonstrukcijų ir kultūrinio tapatumo santykis buvo nagrinėtas V. Čiubrinsko darbuose (Čiubrinskas 2000; Čiubrinskas 2011). Kitų autorių, pavyzdžiui, Renato Delio straipsniuose Jorės šventė minima šiuolaikinės ikikrikščioniškosios pasaulėžiūros, alternatyvaus lietuviškumo kontekste (Delis 2007).

Tiek ankstesni autoriai, tiek šiuolaikinių Jorės švenčių organizatoriai Jorę gretina su Jurginėmis, todėl jų palyginimui daugiausia remiamasi Juozo Kudirkos (Kudirka 1997) ir Jono Balio (Balys 2013) darbais. Žinoma, yra ir daugiau mokslininkų, nagrinėjusių Jurginių papročius (Irena Regina Merkienė, Angelė Vyšniauskaitė, Jonas Mardosa). Jorės, kaip Jurginių pirmtako, kontekste išryškėja sąsajos ir su kitomis dievybėmis, visų pirma griaustinio dievu Perkūnu. Iš pradžių pavasarinių darbų pradžios tradicinių Jurginių šventėje svarbus vaidmuo tekdavo Perkūnui, krikščioniškuoju laikotarpiu – šv. Jurgiui. Jų tarpusavio sąsajas ir funkcinį tapatumą savo darbuose yra nagrinėję Algirdas Julius Greimas (Greimas 1990: 456), Nijolė Laurinkienė (Laurinkienė 1996), aptaręs ir Arūnas Vaicekuskas (Vaicekuskas 2004).

Žymių baltistikos tyrinėtojų Vladimiro Ivanovo ir Vladimiro Toporovo darbe minimas Jarila(o) (rus. Ярила, Ярило) – slavų mitologinis ir ritualinis personažas, susijęs su derlingumo idėjomis ir seksualinėmis galiomis (Иванов, Топоров 1990: 672). Nepaisant to, iki šiol diskutuojama apie šios informacijos patikimumą.

Nemažai šventės aprašymų ir laisvo pobūdžio interpretacijų (knygose, straipsniuose) yra pateikę Jonas Trinkūnas, Algirdas Patackas, Jonas Vaiškūnas. Po nepriklausomybės atkūrimo 1990 m. pasirodžiusiose J. Trinkūno – ilgamečio

Lietuvos Romuvos lyderio – knygoje teigiama, kad „senuosiuose šaltiniuose pavasarinis Perkūnas gali būti vadinamas Pergrubriu, šv. Jurgiu, Jore ar Patrimpu“ (Trinkūnas 2000: 57; Trinkūnas 2003: 64). J. Trinkūnas žodžius *Jorė* ir *Joris* sutapatina, laikydamas tai pavasarinį Perkūną, žadinančią gamtą. Lietuvos valstybinėje simbolikoje naudojamą Vyčio vaizdinį jis sieja su šv. Jurgiu. Naudodamasis pastaraisiais įvaizdžiais ir funkcijomis, autorius juos priskiria Jorei, laikydamas ją pagrindinės dievybės – Perkūno – sinonimu. Minėtose J. Trinkūno knygoje Jorė buvo įtraukta į senovės lietuvių švenčiamų kalendorinių pavasario švenčių sąrašą. Visa tai galėjo būti vieni pirmųjų Jorės, kaip gamtos reiškinių ir dievybės, įforminimų, tapusių (re-)konstrukcijų pagrindu.

J. Trinkūnas, nagrinėdamas šventės kilmę, pasitelkia ir kitų gretimų tautų švenčių analogijas. Visų pirma sąsajų ieškoma artimiausioje lietuviams latvių tautoje. „Usinis yra analogiška Jurginėms šventė Latvijoje“, – teigia J. Trinkūnas. Apie tai savo knygoje minėjęs latvių mitologijos tyrinėtojas Pėteris Šmitas, šventę vadinantis Ūsiņa diena. Platesnė minėto autoriaus tyrimo analizė parodė, kad iš pradžių buvo dvi dievybės: arklių dievas Ūsinis ir bičių dievas Ūzinis (Šmitas 2004: 68).

Ir A. Patackas, ir Molėtų Romuvos lyderis J. Vaiškūnas šventės sąsajų ieško ir slavų tautose. Lingvistinę šventės interpretaciją ir sąsajas su slavų kalbomis pateikęs A. Patackas visuomenei prisistatydavęs kaip kultūrologas, publicistas, beletristas. Nors autorius nepretenduoja savo interpretacijų nagrinėti akademiškai lygmeniu, tačiau yra žinomas kaip buvęs aktyvus politikos, kultūros ir visuomenės veikėjas, telkiantis aplink save nemažą ratą bendraminčių. A. Patacko teigimu, „šitas [Jarilka] pavadinimas yra kilęs iš šaknies *jar-*, kurios pati reikšmių skalė nurodo į slinktį orgialine kryptimi (nuo nekalto, „kupoliško“ – pavasarinis (*jaryi*), jauna pavasarinė avelė (*jaročka*) per *juriti* (ukr.) – siusti, pykti iki *jur* (rus.) – geismas, gašlumas“ (Patackas 1996). Aiškinama remiantis fonetiniais žodžių sąskambiais, nepaliečiant platesnio semantinio konteksto. *Jarilkas*⁵ ir šaknies *jar-* aiškinimą labiau linksta sieti su Kupolėmis – augmenijos kulminacijos laikotarpiu – negu su Jurginėmis (Patackas 1996). Tokio pobūdžio minėtų autorių analizė rodo, kad ieškoma šios šventės pagrįstumo sąryšio su kitų tautų panašaus laikotarpio šventėmis, tačiau pasigendama aiškesnių tarpusavio sąsajų funkciniu ir šventimo laiko atžvilgiu.

Kadangi Jorės švenčių yra daug ir gana įvairių, toliau bus aptariamos trys ryškiausios šventės, pritraukiančios didžiausią lankytojų skaičių ir labiausiai at-

⁵Žymi folkloristė Bronislava Kerbelytė Jarilkas priskirdama vasaros ciklo šventėms teigė, kad tai paskutinis sekmadienis prieš Petrines. Jaunimas jos metu degindavo laužus, žaidė, moterys iš molio lipidė kūgius – *Jarilą* ir *Jarilichą*, tačiau daugiau duomenų apie šventę neužfiksuota (Kerbelytė 2012: 104). Tai tik parodo, kad *Jarilkos* daug artimesnės Joninių (Rasų) – augmenijos kulminacijai, bet ne pradžiai, pažymėti.

kreipiančios visuomenės dėmesį: Molėtų Romuvos, Jotvingių ir prūsų bei Jorės kūrybinės stovyklos projektas. Visi Jorės švenčių organizatoriai yra susipažinę ir/ar dalyvavę gausiausių dalyvių skaičių (apie 300–400) pritraukiančioje Kulionių k., Molėtų r. vykstančioje Jorės šventėje, tačiau nusprendė surengti atskiras šventes ar projektus, todėl nestebina tam tikri pastebėti jų panašumai. Aptarus šiuos tris atvejus, Jorė lyginama su tradicinėmis Jurginėmis. Straipsnio pabaigoje analizuojama folkloro ir folkloristų įtaka, aptariamos kitos Jorės švenčių raiškos formos ir jų komercinis, pramoninis atspalvis.

Molėtų Romuvos Jorė

Buvo minėta, kad Jorės šventimo pradžia yra glaudžiai susijusi su Romuvos bendruomene (žr. *Lietuvių religija* 2014). Pasak svarbiausių Jorės šventės Kulionių k., Molėtų r. organizatorių, šventės gaivinimo ištakos siekia 7–8 dešimtmečius, kuomet Jorė būdavo švenčiama žygeivių ir folkloristų (VDU ER, b. 2007(10), p. 34). Ar to meto šventė, palyginti su šiuolaikine, buvo suprantama ir švenčiama taip pat, pasakyti sunku. Vieno iš Romuvos bendruomenės lyderių, Molėtų Romuvos⁶ vaidilos⁷, teigimu, viename iš Romuvos bendruomenės susirinkimų (konkrečiai neįvardyta) buvo pasiūlyta atkurti tradicinėmis laikomas senąsias, ikikrikščioniškojo laikotarpio šventes, kurios būtų švenčiamos visoje Lietuvoje (VDU ER, b. 2007(10), p. 31). Šventės organizatorius, su šeima atsikėlęs gyventi į Kulionių kaimą, nusprendė Lietuvos žmonėms surengti jam asmeniškai labiausiai patinkančią šventę Jorę. Pateikėjas teigė, kad „labiausiai įsidėmėjo Jorės šventė, ne Rasos, ne kita, kur viskas aišku, subrendę, kaip tai nusistovėję, o vat Jorės šventė“ (VDU ER, b. 2007(10), p. 32). Baltiškos etninės kultūros tęstinumas šio kultūrinio lauko dalyvių suvokiamas skirtingais būdais, susietas su įvairiomis etninės kultūros interpretacijomis (Ramanauskaitė 2004: 122), tarp kurių patenka ir kalendorinių švenčių rekonstravimas. V. Čiubirinsko teigimu, tuometinėje tautinio identiteto formavimo politikoje „senovės tradicijomis“ ikikrikščioniškų ritualų atkūrimu paremtos priemonės turėjo sugražinti lietuvių kultūrai sakralumą (Čiubirinskas 2011: 501–509).

Molėtų Romuvos Jorėje galima atkreipti dėmesį į keletą objektų-šventviečių. Tai yra *Dangaus šviesulių stebyklą*, *Perkūno šventyklą*, *Jorės vartai*, Kulionių pi-liakalnis. Šie sukurti objektai iš pirmo žvilgsnio gana paprastą sodybą paverčia ypatinga, išskirtine vieta. O archeologinis paminklas pats savaime laikytinas

⁶ Daugiau informacijos apie Molėtų Romuvos bendruomenės tikslus, kryptis, narystę ir kt. *Molėtų Romuva* 2015.

⁷ Romuvos bendruomenės svetainėje skelbiama, kad vaidilos vardą gauna romuvietis, mokantis daryti apeigas, gerai išmanantis senąją baltų religiją ir papročius. Vaidilos vardą patvirtina Romuvos aukščiausias vadovas krivis(ė). *Krivio...* 2010.

ypatingu. *Dangaus šviesulių stebyklą* sudaro dešimt ratu sustatytų medinių stulpų su lietuviškais zodiako ženklais, viduje įrengtas akmeninis Saulės-ugnies aukuras⁸. „Stulpai žymi šešias pasaulio šalis ir Saulės tekėjimo bei laidos azimutus svarbiausių kalendorinių švenčių dienomis“ (žr. *Molėtų krašto...* 2015b). Ši stebykla buvo įrengta 1996 m. prieš pirmosios Molėtų r. organizuotos Jorės šventimą. 2000 m. padėti pirmieji akmenys *Perkūno šventyklai*⁹, kurios prototipu laikyta J. F. Rivijaus kronikoje minėta Šventaragio slėnyje stovėjusi Perkūno šventykla. Sodyboje esanti šventykla kasmet papildoma šventės metu dalyvių atvežtais akmenimis, kurie iškilmingai dedami kartu su palinkėjimais, viešais pasisakymais šalia medinės Perkūno skulptūros. Dar viena svarbi vieta – *Jorės vartai*. Tai įvairiais žolynais ir gėlėmis papuoštas kelių medinių pagalių rentinys su viršuje sukryžiuotais galais. Vienas reikšmingiausių šventės momentų vyksta ant Kulionių piliakalnio. Čia svarbiausią vaidmenį užima „patekimas“ į sakralią erdvę, pralindus pro Romuvos lyderių horizontaliai laikomą krivulės lazda. Ant piliakalnio sakomomis kalbomis, aukojimais, istorinių karių rekonstruktorių pasirodymais bandoma sukurti simbolinę jungtį tarp protėvių (dar vadintų *pilėnais*) ir Jorės dalyvių. Apskritai Romuvos bendruomenė pirmenybę atlikti apeigas ir ritualus teikia piliakalniams, alkakalniams ir pan. vietoms, jas laikydama sakraliomis. Visa tai rodo, kad naudojantis archeologiniais paminklais ir dedamos didelės pastangos vietai įsakralinti.

Nors, Molėtų Romuvos lyderio teigimu, Jorė švęsta maždaug nuo 1970-ųjų, tačiau masiškesnio jos šventimo pradžia galima laikyti 1997 m. Kulionių k., Molėtų r. surengtą *pavasario atbudimo ir pirmosios žalumos šventę*. Organizatoriai atskaitos tašku laiko *Dangaus šviesulių stebyklos* pastatymą (1996 m.), todėl 2015-aisiais buvo kviečiama į „XIX pirmosios pavasario žalumos šventę Jorė'2015“ (*Jorė'2015...* 2015). Jorės šventė vyksta dvi dienas. Pirmoji diena skirta žmonių atvykimui ir įsikūrimui, aplinkos tvarkymui, apeiginei pirčiai, paskaitoms. Po pasiruošimo – bendros talkos, Kulionių k. Jorės dalyviai kviečiami į apeiginę pirtį, po kurios vyksta šokiai ir vakarojimas prie laužo. Antroji diena įprasminama tokiais organizatorių išskirtais pagrindiniais šventės momentais: šventine eisena, apeigomis ant Kulionių piliakalnio, apeigomis *Dangaus šviesulių stebykloje* ir *Perkūno šventykloje* ir šventės metu išvirto viralo valgymu iš vadinamojo *aukų katilo*¹⁰.

Nemaža dalis žmonių persirengia tautiniais, istoriniais kostiumais, naudoja jų fragmentus ar pastarųjų interpretacijas ir, pradėjus skambėti būgnams, renka-

⁸ Daugiau informacijos ir iliustracinės medžiagos galima rasti Molėtų krašto muziejaus svetainėje. Žr. *Molėtų krašto...* 2015b.

⁹ Pagal organizatorių pateiktas J. F. Rivijaus kronikos citatas, Perkūnui skirta šventykla stovėjo Vilniaus Šventaragio slėnyje, dabartinėje Vilniaus katedros vietoje.

¹⁰ *Aukų katilas* – dideliame katile ant ugnies šventės metu verdamas viralas (sriuba), kuriuo šventės pabaigoje pasivaišinti gali visi norintys šventės dalyviai.

1 pav. Duonos aukojimas dievams įmetant jos gabaliuką į aukuro ugnį. Jotvingių ir prūsų sodyba Ožkinių k., Punsko vlsč., Lenkija. Fot. Gintarė Dusevičiūtė, 2013 05 12.

si šalia minėtos *Dangaus šviesulių stebyklos*. Šventė pradedama įžangine kalba ir bendra informacija apie šventės eigą. Nuo pirmąja pavasario žaluma papuoštų *Jorės vartų* kartu su apeigų folkloro grupe „Kūlgrinda“ vedamomis giesmėmis prasideda iškilminga eisena į Kulionių piliakalnį. Užlipus ant piliakalnio pralendama pro pagrindinių organizatorių vertikaliai laikomą lazda (*krivulę*). Šis momentas traktuojamas kaip būtinas (ar net privalomas) nusilenkimas protėviams, pilėnams. Ant piliakalnio įkuriamas laužas, sakomos kalbos, atliekamos *palabinimo*¹¹ ir žemynėliavimo¹² apeigos, skirtos protėviams pagerbti. Vėliau vyksta įsišventimas į Romuvos bendruomenę, garsiai kartojant priesaikos žodžius¹³. Po apeigų žiūrovų dėmesys skiriamas karių rekonstruktorių klubų pasirodymams, skirtiems prisiminti protėvių kovas su priešais. Po atliktų apeigų ant piliakalnio per tuos pačius *Jorės vartus* sugrįžtama į sodybos teritoriją. Einant pro juos

¹¹ *Palabinimas* – ritualinio alaus arba giros kaušo pakėlimas į viršų su pasveikinu „Būk sveikas“, „Gyvo žalio“ arba netariant jokių žodžių.

¹² *Žemynėliavimas* – gėrimo iš medinio kaušo nuliejimas ant žemės, į laužą, skirtas protėviams pagerbti.

¹³ Daugiau informacijos apie įšventinimo laiką, vietą ir priesaiką galima rasti Anglijos lietuvių Romuvos internetinėje svetainėje. Įšventinimas... 2012.

atliekamas simbolinis veiksmas – vandenių apsiplaunamas veidas ir rankos, nusišluostoma į lininį rankšluostį. Visiems sugrįžus į *Dangaus šviesulių stebyklą*, vėl *labinama* ir žemynėliaujama, pagerbiant *Gabiją*, Žemyną ir *Perkūną*, virš laužo laužiama duona, mušami margučiai (vadinti *joručiais*) (1 pav.). Į rato vidų *palabinimui* kviečiami vaikai, turintys vardus su šaknimis *jar-*, *jur*. Visa tai sukelia gilesnį įspūdį – atrodo, kad atliekamas tik Jorės šventei būdingas ritualas. Galiausiai šventės vyksmas perkeliamas į netoliese esančią *Perkūno šventyklą*, kurioje vyksta akmenų su linkėjimais aukojimas Perkūnui ir bendras šventinio viralų valgymas. Visi svarbiausi šventės momentai palydėti apeigų grupės „Kūlgrinda“ atliekamų giesmių.

Atsiranda pačių dalyvių kuriamų iniciatyvų – 2014 m. Jorės metu surengta šviesos parnešimo apeiga – ėjimas su deglais nakties metu į Kulionių piliakalnį. Romuvos bendruomenės šventė išsiskiria kai kuriais švenčių momentais ir atliekamais veiksmais: suteikiama galimybė išsišventinti, tai yra pasižadėti tapti senosios baltų religijos tęsėjais. Dar viena šventės dalis – ant piliakalnio vykstančių karių rekonstruktorių kovos, skirtos žuvusiems protėviams pagerbti. Niekur kitur nepastebėta akmenų su linkėjimais dėjimo *Perkūno šventykloje* apeiga.

Jorę pradėjo švęsti ir kitos, už Lietuvos teritorijos ribų gyvenančios, lietuvių bendruomenės.

Jotvingių ir prūsų Jorė

Bene analogiškas pavyzdys – Jotvingių ir prūsų Jorė. Nuo 2009 m. Jotvingių ir prūsų bendrijos pirmininko Petro Lukoševičiaus iniciatyva Ožkinių k., Punsko r., Lenkijoje, švenčiama tokiu pat pavadinimu Jotvingių ir prūsų Jorės šventė. Šventė taip pat vadinama „lietuvių (jotvingių, prūsų) pavasario sutikimo švente Jore“¹⁴. Šis organizatorius, kaip ir minėtas Molėtų Romuvos lyderis, siekė atkurti senąsias tradicines baltų šventes ir pagrindine švente pasirinko Jorę. Pasak jo, 2009-ieji buvo pirmieji Jorės šventimo metai po maždaug 700 metų trukusios pertraukos¹⁵. Nepaisant to, kad pateikėjas nurodė girdėjęs apie Lietuvoje vykstančią Jorę, tačiau sąmoningai siekęs jos neatkartoti. Nors pirmaisiais Jorės organizavimo metais (2009 m.) buvo sulaukta pagalbos iš apeigų folkloro grupės „Kūlgrinda“ ir Molėtų Romuvos, tačiau tolesnis bendravimas nutrūko. Kaip teigė P. Lukoševičius, ieškota kitokio jos šventimo būdo.

Šis asmuo pastatė išskirtinę, *Žinojimu*¹⁶ paremtą, sodybą, kurioje, pasak pateikėjo, atkartoti senovės lietuvių naudoti *runų* ženklai.

¹⁴Detalią programą ir plakatą galima pamatyti Punsko krašto naujienų svetainėje *Punskas*. Žr. Lietuvių (prūsų, jotvingių)... 2015.

¹⁵Interviu su Petru Lukoševičiumi, 2013 05 18, Ožkinių k., Punsko r., Lenkija.

¹⁶Interviu su Petru Lukoševičiumi, 2013 05 18, Ožkinių k., Punsko r., Lenkija: „<...> Prieš mirdamas tėvas perdavė Žinojimą, tai yra paslaptis. Po jo mirties pradėjau labai domėtis ir ieškoti literatūros. Ir pasirodė, ką jis sakė, viskas pasitvirtina.“

Žinojimas tiesiog yra įpareigojimas. Tai yra našta, tokis kryžius, kurį va matot. Grįždamas prie to Žinojimo, aš negaliu išduot, bet nėra to žmogaus, bet aš kitokiu pavidalu, būtent įkurdamas šitą sodybą ir statydamas šitą gyvenvietę... Čia kiekvienas medelis, kiekvienas akmenėlis, kiekvienas vandens lašelis, namelis ir visa kita yra didžiulė *runa*.¹⁷

P. Lukoševičius minėtų lietuviškų *runų* plačiau nekommentavo laikydamas tai perduoto Žinojimo paslapties dalimi. Todėl pagrindinis šios Jorės organizatorius šventimo pradžią sieja su savo patirtais mistiniais išgyvenimais – tėvo paliktu *Žinojimu*.

Tai iš kartos į kartą buvo perduodama ir man nuo mažens buvo kalbama apie tai, kad mes truputį kitokie esam, nes mes laikomės senų... senų tradicijų ir... Šiaip tai aš viską praleisdavau, per vieną ausį įeidavo, pro kitą išeidavo. Bet labai sukrėtė mane prieš pat tėvo mirtį. Jisai man pasakė, kada mirs ir t. t., na, ir perdavė Žinojimą. Iš pradžių aš dar maniau, kad tai vaistai, kadangi jis ligoninėje gulėjo. Jis antrą kartą gyvenime, galima sakyti, papuolė į tą ligoninę, ir pagalvojau, kad tikrai tie vaistai suveikė ir kalba, ką kalba. Bet paskui, po jo mirties, pradėjau labai domėtis ir pradėjau tos literatūros ieškoti. Vienu žodžiu, keliom kalbom visa tai. Ir pasirodė, ką jis sakė, viskas pasitvirtina.¹⁸

Reikėtų paminėti, kad sukurta vietovė neeilinė. Tai ištisas pastatų kompleksas su įvairių formų ir dydžių akmenų, akmeninių skulptūrų alėjomis, vandens telkiniais ir pagrindiniu statiniu – medine pilimi, kurie išdėstyti 7,5 h plote. Sodyba išsiskiria gausa naudojamų, kaip teigiama, baltiškų (ar dar geriau jotvingiškų, prūsiškų) simbolių, kurių didžioji dalis pavaizduota ant įvairių akmenų, akmeninių ir medinių skulptūrų, jų papuošimų. Apskritai gali susidaryti įspūdis, kad staiga atsidūrei keistoje, neapibrėžta senovę menančioje ir mistika persmelktoje erdvėje, kurioje nesunku prarasti istorinio laiko nuovoką. Nors medinė pilis savo dydžiu gerokai pranoksta aukurą, tačiau pastarasis šventei suteikia bene daugiausiai sakralumo.

Dalyvaujamojo stebėjimo metu paaiškėjo, kad skirtumų vis dėlto yra, tačiau jie neesminiai. Jotvingių ir prūsų Jorėje nėra įžanginės, pasiruošimui skirtos dalies, kiek mažiau pabrėžiamas religinis šventės aspektas. Šventės programos pradžioje vyksta vietinių amatininkų ir prekybininkų surengta amatų mugė. Vėliau lankytojų dėmesys koncentruojamas į pagrindinį šventės momentą – *senovinių* apeigų atlikimą (2 pav.). Apeigose paminimi tie patys dievai (Perkūnas, Žemyna, Gabija) ir vyksta tie patys ritualiniai veiksmai: *palabinimas*, žemyneliavimas, duonos laužymas ir dalijimasis, kalbos, aukštinančios lietuvių ir kitų baltų genčių vienybę, praeitį ir jos paliktus turtus. Apeiginiai šventės momentai lydimi „Kukumbalio“ ansamblio giesmių. Išskirtiniu veiksmu būtų galima

¹⁷ Interviu su Petru Lukoševičiumi, 2013 05 18, Ožkinių k., Punsko r., Lenkija.

¹⁸ Interviu su Petru Lukoševičiumi, 2013 05 18, Ožkinių k., Punsko r., Lenkija.

2 pav. Molėtų Romuovos vaidilos ir ilgamečio Lietuvos krivio susidaužimas margučiais (joručiais) virš degančio aukuro „Dangaus šviesulių stebkyloje“. Kulionių k., Molėtų r.
Fot. Gintarė Dusevičiūtė, 2008 04 24.

laikyti momentą po dalyvių eisenos iki vietos, kurioje pakeliamos trims baltų tautoms pagerbti skirtos vėliavos, pabrėžiant jų vienybę ir suteikiant joms pagarbą. Galiausiai vyksta įvairių ansamblių koncertas, kviečiamasi pasivaišinti Jorės viralu dilge.

Jorės kūrybinė stovykla

Žilvinas Danys ir Vytautas Lukšas – tuometiniai Vilniaus dailės akademijos studentai, pagrindiniai projekto „Jorės kūrybinė stovykla“ sumanytojai ir įgyvendintojai¹⁹. Ž. Danys – Kirkiliškių k. esančios sodybos paveldėtojas „Ir tada aš [Ž. Danys] priėjau prie to, kad įkūriau šventvietę, ir tada nusprendžiau, jog joje turi vykti gyvenimas, vystytis su mūsų identitetu susijusi gyvastis“ (VDU ER, b. 2416(l), p. 4). Sodyboje įrengta šventvietė su aukuru, dubenuotu akmeniu, apšodinta liepų ir ąžuolų puslankiu, pasodinta ąžuolų giraitė. Šie objektai

¹⁹ Daugiau informacijos ir iliustracinės medžiagos apie projektą galima rasti: Zdanavičiūtė 2012; Šlajus, Zdanavičiūtė 2012; Projektas... 2015.

3 pav. Jorės kūrybinės stovyklos kulminacinis momentas – kiaušinio skulptūros sudeginimas, simbolizuojantis Jorio pergalę prieš slibiną ir kartu pavasario sugrįžimą. Kirkiliškių k., Zarasų r.
Fot. Gintarė Dusevičiūtė, 2012 04 28.

parinkti konsultuojantis su įvairiais nurodytais specialistais – folkloro, mitologijos, *geoenergetikos*²⁰. Projekto metu buvo leidžiama laisvai kurti, statyti laikinus kulminaciniam stovyklos momentui – Jorės mito performansui – atlikti reikalingus statinius ir įrengti įvairias kitas menines instaliacijas. Šios instaliacijos buvo kuriamos įvairių sričių menininkų ir naudojamos Jorės mito rekonstrukcijai atlikti.

Stovyklos tikslas – *Jorės mito* rekonstrukcija. Igno Šlajaus teigimu, organizatoriai pasirinko ritualu grįsto mitinio mąstymo ir daugialypio šiandienos meno derinį (Šlajus 2012). Šis projektas glaudžiai susijęs su *Jore*. Jo pagrindą sudaro baltų religijos ir mitologijos studijos bei šių studijų meninės interpretacijos. Skaityti paskaitas buvo kviečiami etnokultūros specialistai: Darius Razauskas, Vytautas Tumėnas. Meno ir gamtos sintezės dermė leido laisvesnes mitinės pasaulėjautos interpretacijas ir pagrindinę stovyklos idėją – *Jorės mito*

²⁰ Ž. Danys, kalbėdamas apie *geoenergetikus*, turėjo omenyje žmones, kurie metaliniais virbais nustato aktyviausias ir kartu tinkamiausias sodybos vietas įvairiems objektams įrengti, pvz., šventvietę.

rekonstrukciją. *Joris*, pagrindinis sukurto mito herojus, keliauja per Požemių, Žemės, Dangaus ir Vandens karalystes tam, kad galėtų išlaisvinti pagrobtas seseris (išreiškiami performansais). Pagrindinis mito herojaus tikslas – gražinti žemei prarastą gyvybę, t. y. pažadinti ją iš žiemos sąstingio. Pasirodžiusi žaluma – pergalės pranašė. *Jorio* kelionė pradedama iškilmingu aukuro įkūrimu, tačiau šventinis vyksmas labai dinamiškas, nes nuolat keičiamos pagrindinių apeigų lokalizacijos (karalystės).

Mitą sudaro dvylika šią istoriją iliustruojančių performansų (stotelių): „Seserų pagrobimas“, „Gyvūnų karalystė“, „Žuvų karalystė“, „Požemių, šalčio, pelkių, tamsybių ir mirusiųjų karalystė“, „Kūdikio čiūčiavimas“, „Pavasario dievo sukapojimas“, „Pabudimas“, „Kopimas į mirusiųjų kalną“, „Slibino nugalėjimas“, „Šventosios vestuvės“. Kuriant *Jorės* mitą naudotasi Bronislavos Kerbelytės Lietuvių pasakojamosios tautosakos kataloge esančiais stebuklinės pasakos žanro AT 302 „Slibino mirtis kiaušinyje“ panašiais siužetais, juos kūrybiškai sulipdant į vientisą kūrinį.

Iš įvairių variantų kompiliavome vaizdingesnius, mitopoetiškai išraiškingesnius motyvus pagal pasakos struktūrą. Pasaka buvo pasirinkta todėl, kad jos mitinis siužetas sutampa su šventės ritualais, giesmėmis, netgi krikščionių mitologijos refleksijomis. Be abejo, mitas turėjo būti susijęs su šia švente, aišku, šiek tiek kitokia forma, kitokiu variantu (VDU ER, b. 2416(2), p. 12).

Šventė baigiama pavasario „išlaisvinimu“, t. y. pagrindinio herojaus *Jorio* pergale prieš slibiną, kuri įprasminama iškilmingu kiaušinio skulptūros sudegimu (3 pav.).

Bendri *Jorės* švenčių bruožai

Nors, priklausomai nuo kiekvieno *Jorės* organizatoriaus, jo asmeninių pažiūrų ir siekiamų tikslų, skirtingose vietose švenčiama *Jorė* įgavo savitumo, išryškėjo individualūs jos šventimo ypatumai, išpopuliarėjo šio žodžio ir jam priskiriamų reikšmių vartojimo laukas, tačiau galima pastebėti ir bendrus bruožus. Panašus šventimo laikas, vietos parinkimas ir jos įsakralinimas, atsikartojančios apeigos, ritualai ir kt. momentai.

Jurginės turi aiškią fiksuotą datą – balandžio 23 d., tačiau *Jorės* šventimo laikas įvairuoja. Kaip teigia Molėtų Romuvos vaidila, „civilizuotas pasaulis reikalauja savaitgalio, todėl [Kulionių k.] švenčiama Jurginėms artimiausią savaitgalį“ (VDU ER, b. 2007(10), p. 31). Jotvingių ir prūsų bendrijos lyderio P. Lukoševičiaus teigimu, Jurginėms artimas savaitgalis dar nėra tinkamas šventei dėl vietovės specifikos – sodyboje būna per drėgna, todėl pasirinktas antrasis gegužės sekmadienis. *Jorės* šventės kūrybinės stovyklos data taip pat pasirinkta

atsižvelgiant į Jurginių datą. Kitur švenčiamų Jorės švenčių ir renginių datos taip pat artimos Jurginėms.

Ne tik šventės data nėra nusistovėjusi, skiriasi ir jos trukmė. Bene trumpiausiai švenčiama Jotvingių ir prūsų bendrijos rengiama Jorė – šeštadienio popietę, trunka keletą valandų. Kulionių k. vykstančios Jorės trukmė – dvi dienos. Pirmąją dieną vyksta pasiruošimas šventei, antroji skirta pagrindinėms apeigoms atlikti. Jorės šventės kūrybinės stovyklos trukmė – savaitė, tačiau tik paskutinioji jos diena, sekmadienis, skiriama kulminaciniam momentui – Jorės mito performansui. Reikia paminėti, kad Jorės šventės kūrybinė stovykla vyko tik vieną kartą.

Toliau atkreipkime dėmesį į vietos pasirinkimą. Emilis Durkheimas aiškiai skyrė pasaulį į dvi erdves: *sacrum* ir *profanum* (Durkheim 1964: 36). Jorės švenčių organizatoriai nemažai dėmesio skyrė *sacrum* erdvės kūrimui, nors Jorė jau pati savaime (kaip pirmoji pavasario žaluma, gamtos prisikėlimas) laikytina ypatingu, daug galių žmogui suteikiančiu šaltiniu. Visos trys stebėtos Jorės šventės vyko organizatoriams priklausančiose sodybvietėse. Sodyba – pagrindinė šventės, projekto įgyvendinimo vieta. Tinkamas vietovės pritaikymas šventei – viena svarbiausių šventinės atmosferos kūrimo sąlygų.

Jorės metu atliekamos apeigos susijusios su dievų (Žemynos – žemės deivės, Perkūno – griaustinio dievo ir Gabijos – ugnies, židinio globėjos) pagerbimu. Atliekamas *palabinimas* ir *žemynėliavimas*. Dar viena svarbi dalis – duonos kepalų perlaužimas per aukurą, dalijimasis juo ir kitu maistu (koše, virtais kiaušiniiais) su visais susirinkusiais. Kita šventės dalis skirta organizatorių ir kviestinių, garbių šventės svečių pasisakymams, aktualių, lietuvybei kylančių grėsmių ir jų išvengimo šiuolaikiniame globalizacijos kontekste problemų aptarimui, bendros baltų tautų istorijos prisiminimui ir vienybės stiprinimui.

Visose stebėtose vietovėse ryškus vizualinis šventės įvaizdis. Jorės šventės iniciatoriai ir pagrindiniai dalyviai (folkloro ansambliai) dėvi atkurtus maždaug XI–XV a. archeologinius kostiumus, viduramžių laikotarpį primenančias kostiumų kopijas. Pagrindinis tokių drabužių akcentas – lininis audinys ir baltiškais simboliais puošti žalvariniai papuošalai, kurie dažniausiai būna įkapėse rastų papuošalų rekonstrukcijos. Rečiau dėvimas tradicinis arba stilizuotas tautinis kostiumas, jo detalės. Didžioji dalis žiūrovų linkę apsiriboti vienu ar keliais minėtais akcentais.

Jorės pagrindas – tradicinės Jurginės?

Visuomenei skirtame kvietime nurodoma, kad „į Jorę senų protėvių papročiu renkama bendrai išgyventi pavasarinio gamtos virsmo, pasisemti gamtos galių“²¹. Kokių, organizatorių teigimu, papročių, tradicijų pagrindu, autorių darbais buvo tęsiama ar (re-)konstruojama Jorė? Visi apklaustieji vieningai

²¹ Kvietimas į XIX Pirmosios pavasario žalumos Jorės šventę. XIX pirmosios... 2015.

patvirtino, kad Jorės pagrindą sudaro Jurginių šventės papročiai ir apeigos. Šventės sąsajų organizatoriai ieško pateikdami pavyzdžių iš Jurginių papročių, folkloro, gretimų baltų tautų (latvių) ir slavų kraštų pavasario švenčių tradicijų²².

Molėtų Romuvos Jorės šventės organizatoriaus požiūriu, Jore laikoma itin sena baltų tautų švęsta šventė, kurios tradicijos ir papročiai išsaugoti XIX a. pab. – XX a. pr. sakytiniame ir rašytiniame lietuvių folklore. Galime sutikti, kad folkloristams yra pavykę užfiksuoti vieną kitą galimai ikirikščioniškojo laikotarpio papročių ir apeigų nuotrupą, tačiau atkurti realų visumos vaizdą itin sudėtinga, tad čia atsiranda vietos vaizduotei (t. y., tenka interpretuoti, rekonstruoti arba tiesiog kurti, konstruoti).

Vėlyvoje XIX a. pabaigos – XX a. pradžios tradicijoje šv. Jurgio diena (balandžio 23 d.) dažniausiai buvo sieta su pirmuoju gyvulių išginimu į laukus (Kudirka 1997: 22). Tai šventė, kuri savo krikščioniška esme ir pagrindiniais papročiais pernelyg nesiskyrė nuo kitų artimesnių Europos tautų. XX a. pr. kaimo bendruomenėse dar buvo gyvas paprotys švęsti Jurgines, tiesa, tikėjimas šventės apeigų metu atliekamais veiksmais jau buvo sumenkęs. A. Vaicekausko teigimu, palyginti netolimoje praeityje Jurginės galėjo būti pavasario atėjimo ir galbūt pavasariinių lauko darbų pradžios šventė, nors apie Jorės šventimą (kaip Jurginių pirmtaką) autorius neužsimena (Vaicekuskas 2004).

Jorė, organizatorių teigimu, *kildinama* iš tradicinių Jurginių. Visgi galime kalbėti tik apie kelis žemdirbiškus šių švenčių elementus, kuriuos minėjo Molėtų Romuvos lyderis: kiaušininės kepimas, margučių (vadinamų *joručiais*) ridinimas, supimasis. Šiuolaikinė Jorės šventė neturi nieko bendro su žemdirbyste, todėl, pateikėjo teigimu, Jorės šventės turinys „kūrybiškai aranžuojamas ir pritaikomas prie šiuolaikinio jaunimo, prie šiuolaikinio gyvenimo būdo“ (VDU ER, b. 2007(10), p. 33), pabrėžiant *tradicijų tęstinumo* procesą. Šiuolaikinė Jorė orientuota į patį žmogų ir jo santykį su atbundančia gamta, pritaikyta prie šiuolaikinio žmonių gyvenimo būdo ir poreikių.

Molėtų Romuvos organizatoriai pabrėžia, kad kiekviena tradicinė šventė turi esminius savo elementus, kurie atsikartoja kiekvienoje šventėje. Kaip pavyzdys pateikiama Rasos. Jų teigimu, tiek pastarosios, tiek ir Jorės esmė – dainavimas ir buvimas kartu. Pateikėja pridūrė, kad atkuriant Jorės šventės eigą ir prasmes remtasi užrašytais žmonių pasakojimais. Lieka neaišku, kaip žmonės sugebėjo „prisiminti“ ikirikščioniškuosius laikus. Nors konkretūs asmenys, vietovės ar etnografinių duomenų šaltiniai nurodyti nebuvo (VDU ER, b. 2007(9), p. 24).

²² Kaip skelbiama Romuvos bendruomenės nuostatuose, ikirikščioniškoji religinė praktika palaipsniui koncentravosi bendruomeninių ir individualių kultūrų atlikimo praktikose (kalendoriniai ir šeimos papročiai). Palaikoma „iš kartos į kartą“ perduodamų etninių tradicijų ji išliko iki pat XX a. Informacija pateikta Lietuvos Romuvos bendruomenės internetinėje svetainėje. *Lietuvių religija* 2013.

Apie Jorės šventimą rašyta ilgamečio Lietuvos Romuvos bendruomenės lyderio J. Trinkūno darbuose, J. Vaiškūno skelbtoje informacijoje apie šventę. Minėtų autorių duomenų pagrindą sudaro tie patys Jurginių papročiai, cituojama S. Daukanto ir B. Buračo fiksuota ir perrašyta informacija. Tiek Molėtų Romuvos lyderis, tiek kiti apklausti Jorės organizatoriai išskyrė svarbiausius mokslininkus (G. Beresnevičius, M. Gimbutienė, N. Vėlius, V. Toporovas), kurių darbais remtasi atkuriant šventę. Kulionių k. Jorės organizatoriaus teigimu, tai yra „mūsų religijos tyrinėtojai ir mūsų religijos rekonstruotojai“, nors kas konkrečiai perimta, pateikėjas nenurodo (VDU ER, b. 2007(10), p. 40). Nepaisant to, kad kada kada buvo skaitoma mokslinė literatūra (žr. anksčiau minėti mokslininkai), šis pateikėjas teigė, kad „autorių jokių, knygų jokių, ilgametės Romuvos tradicijos“ (VDU ER, b. 2007(10), p. 37). Vertėtų priminti, kad Romuvos tradicijos siekia 7-ąjį dešimtmetį, kaip ir minėta Jorės šventimo pradžia siaurame žygeivių, folkloristų rate. Toliau tęsiant šventės *tąsos* ir/ar (re-)konstrukcijos paieškas, minėtas pateikėjas užsimena, kad „to mikso irgi mūsų atsiranda, kažkokių interpretacijų, bet mūsų pagrindas – imti išties egzistavusią tradiciją, pavyzdžiui, Jurginės–Jorė“ (VDU ER, b. 2007(10), p. 42). Šventė grindžiama ir kitų gretimų slavų tautų pavyzdžiais. Vardo *Jarilkas* ir šaknies *jar-* aiškinimą labiau linkstama sieti su Kulpolėmis – augmenijos kulminacijos laikotarpiu, negu su Jurginėmis (Patackas 1996). Aiškinama remiantis fonetiniais žodžių sąskambiais nepaliečiant platesnio semantinio konteksto. Tokio pobūdžio minėtų autorių analizė rodo, kad dėl šventės pagrįstumo ieškoma sąsajų su kitų tautų panašaus laikotarpio šventėmis, tačiau jas reikėtų vertinti gana atsargiai.

Šios šventės rengėjai Jorę laiko tradicijos tąsa, atmesdami nepriimtą rekonstrukcijos sąvoką (išskyrus Jorės šventės kūrybinį projektą). Remiantis kaimuose gyvavusiomis Jurginių tradicijomis ar jų fragmentais, mokslininkų rekonstrukcijomis atkurti šventės tradicijų, kaip teigia dauguma organizatorių, yra faktiškai neįmanoma. Gintaro Beresnevičiaus požiūriu, „neįmanoma restauruoti šio tikėjimo, kaip ir negalima atkurti ano meto mentaliteto ir socialinių santykių“ (Beresnevičius 2000: 435). Atsiranda tam tikrų nuo šventės organizatorių pažiūrų, mokslinės informacijos panaudojimo, kūrybiškumo priklausančių improvizacijų, interpretacinės kūrybos.

Chronologiniu požiūriu Jorę laikant Jurginių pirmtaku, akcentuojama nuo krikščioniškosios įtakos „išgryninta“ tradicija, kuri siejasi su tikruoju lietuviškumu. Lietuvių etnologo Jono Mardosos, iš esmės tik patvirtinusio G. Beresnevičiaus mintis, manymu, apie XIX–XX a. ikikrikščioniškosios religijos liekanas galima kalbėti tik kaip apie reiškinius, nes semantika neperkeliamą į anuos laikus, ir atvirkščiai (Mardosa 2001: 138). Darbo autorės manymu, šių dienų Jorės šventė beveik neturi nieko bendro su pirmaisiais žemdirbiškais pavasario darbais. Šventė orientuota į žmogų ir jo santykį su atgimstančia gamta. Tai savotiška rekreacija, apgaubta ritualinių, apeiginių momentų skraiste.

Folkloro ir folkloristų įtaka

Organizatoriai, kurdami šventės atmosferą, daug pagalbos susilaukia iš folkloro grupių „Kūlgrinda“, „Kukumbalis“, „Kaukoras“. Minėtų atlikėjų grupių repertuaras organizatoriams gerai žinomas. Panagrinėkime vieną pavyzdį iš apėigų folkloro grupės „Kūlgrinda“ repertuaro, kuris yra vienas svarbesnių Jorės šventės akcentų – dainą „Jori, šildyk žamį“²³. A. J. Greimas, kalbėdamas apie Pergrubriaus, Perkūno ir šv. Jurgio funkcinį tapatumą, atkreipė dėmesį, kad liaudies dainoje „Jurgi, geras vakaras! / Jurja, paimk raktus, / Jurja, atrakink žemę, / Jurja, išleisk žolelę“ Jurgiui priskiriamos gamtos budintojo funkcijos (Greimas 1990: 456). Tyrinėtojo teigimu, nesunku suprasti, ką reiškia senovine prasme „rakinti“ ir kokios paslaugos galima tikėtis iš šv. Jurgio – sujudinti ir pažadinti žemę. Cituodamas pateiktą dainą, minėtas mokslininkas ją interpretuoja kaip antropomorfinį šv. Jurgio susijungimą su žeme, t. y. su Žemyna, tokiu būdu pagrįsdamas „dieviškųjų vestuvių“ faktą. Joriui skirta daina „Jori, šildyk žamį“ nėra autentiška, tačiau rekonstrukcinė folkloro grupės „Kūlgrinda“ kūryba vertinama labai teigiamai. Anot Molėtų Romuvos vaidilos, nedidelė dainų modifikacija neturi esminės įtakos, kuomet pagrindu imami autentiški kūriniai (VDU ER, b. 2007(10), p. 33). Lietuvių literatūros ir tautosakos institute užfiksuota panašiai skambanti daina, kurios tiek struktūra, tiek pats kreipinys *Jurja*, rodantis slavišką dainos kilmę, pasiskolinamas ir „paverčiamas“ *Joriu*²⁴. Daiva Vyčnienė straipsnyje, vertinančiame šiuolaikinių atlikėjų muzikinę kūrybą, plėtodama perteikia Erico Hobsbawmo „išrastos tradicijos“ mintį. Laisvo pobūdžio dainų interpretacijos ir naujų tekstų kūryba, minėtos autorės požiūriu, galėtų būti laikoma „į kičą orientuota rekonstrukcija“ (Vyčnienė 2012: 109).

Sunku pasakyti, ar šios meninės interpretacijos ateityje turės įtakos šventės organizatoriams ir dalyviams, jau pamažu nusistovinčiai šventimo struktūrai, tačiau vienetinis atvejis vargu ar stipriau paveiks būsimas Jorės šventes ir renginius.

Kitos Jorės ir komercinis, pramoginis jų atspalvis

Jorė taip pat švenčiama ar minima Vilniuje, Kaune, Veisiejuose, Šiauliuose, Pagėgiuose, Kurtuvėnuose, Telšių r. Kai kurie Jorės švenčių organizatoriai yra susiję su Romuva, todėl nestebina tam tikri pasikartojantys šventės elementai. Galima rasti informacijos, kad „daugelį metų Vilniaus ir Kauno romuviečiai ir

²³ Dainos „Jori, šildyk žamį“ įrašas: Kūlgrinda 2013.

²⁴ Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto archyve yra saugoma 1934 m. iš pateikėjos Elžbietos Girdžiūšienės užrašyta daina „Jurja geras vakaras“. *Aruodai*. Tautosakos objektas „Daina K1425 [Jurja geras vakaras]“. Žr. *Jurja...* 2015.

žygeiviai tvarkė Karmazinių alkakalnį, rudenį švęsdavo Vėlines (Ilges), o pavasarį – Jorės šventę, tačiau šiuo metu Jorė ten nėra švenčiama (Ilgės... 2009). Nuo 2004 metų Lietuvos skautų sąjunga Pavilnių regioniniame parke rengia „skautų Jorę“ (Kas laukia... 2009). Šios bendruomenės nariams šventė siejasi su naujo skautiško sezono pradžia: pirmu laužu, vakarėjimu ir nakvyne gamtoje. Šiaulių gamtos ir kultūros paveldo apsaugos klubo „Aukuras“ iniciatyva pirmosios pavasario žalumos šventė Jorė švenčiama ant Jusaičių Šėtkalnio, esančio Jusaičių k., Šiaulių r. (VDU ER, b. 2007(12), p. 50). Po aplinkos tvarkymo rengiama eisena Jorėi pagerbti, dainuojamos sūpuoklinės dainos, ant laužo kepama kiaušinienė, ridenami margučiai, mėtomas kirvis, žaidžiami lauko žaidimai ir t. t. (Jorė ant... 2012). Ringaudų dvare švenčiamos Jorės vienas iš tikslų – puoselėti baltiškų švenčių tradicijas (Ciunienė 2009).

Pirmąją pavasario žalumos šventę švenčia kai kurie Lietuvos folkloro ansambliai, kaip antai: „Ratilio“, „Gastauta“, „Jorė“ ir kt. Palangoje, greta tradiciškai švenčiamų Jurginių, imtas vartoti ir kitas šventės pavadinimas – Jorė (*Folkloro...* 2015). Panašu, kad Jorės pavadinimas vartojamas kaip Jurginių sinonimas autentiškumo ir archajiškumo įspūdžiui sustiprinti. Jorė švenčiama ir švietimo įstaigose, tačiau panašu, jog skirties tarp Jorės ir Jurginių ima nebelikti, šventės pagrindimui naudojama minėta S. Daukanto informacija. Domeikavos gimnazija kartu su Kauno socialinių paslaugų centru rengia Jorės ar Jurginės šventę, kurioje žaidžiami žaidimai, sekamos pasakos. Pagrindiniu šventės akcentu tampa apeiginis, nemažai pramoginio pobūdžio turintis kulminacinis momentas – kiaušinienės ant laužo kepimas (Jorės šventė 2012). Dar vienas pavyzdys: Veisiejuose, Lazdijuose švenčiama „Pirmosios vagos šventė“, kurios pagrindinis akcentas – pirmosios vagos arimo arkliais varžybos. Čia Jorė taip pat laikyta Jurginių pirmtaku, sutapatinama šv. Jurgiui priskirtos funkcijos: „Jorė globoja arklius, gyvulius ir žvėrelius“ („Pirmosios vagos“... 2014). Čia sąsajų su tradicinėmis Jurginėmis pasigendama, nes dirbti su gyvuliais būdavo draudžiama. Žinoma, šiuolaikinėje visuomenėje tai nėra suvokiama kaip darbas, greičiau į pirmą planą iškeliamas pramoginis šventės aspektas. „Pirmojo arimo šventė“ – per kelis pastaruosius dešimtmečius kiek labiau išpopuliarintas reiškinys, kurio pradžią galėjo duoti 1975 m. Liaudies buities muziejuje surengtas „Pirmosios vagos šventės“ vienkartinis renginys (Olechnovičienė 2009: 7).

Pastebėta, kad Jorė ne tik tampa alternatyva ir kitokia Jurginių šventimo forma, plečiasi ir šiam žodžiui priskiriamų reikšmių laukas. Lietuvos televizijos laida „Gimtoji žemė“ nuo 2003 m. rengia „Jorio apdovanojimus“, skirtus kaimo žmonėms, lietuviškose įmonėse ar institucijose dirbantiems asmenims arba kolektyvams, kurių darbas, visuomeninė veikla, kūryba nusipelnę aplinkinių dėmesio, pagarbos ir dėkingumo. Nominacijų nugalėtojams įteikiama „Jorio“ statulėlė. Praėjusiais metais (2014) „Jorio apdovanojimai“ vyko Pagėgių savivaldybėje

(Jurginių... 2015). Reikėtų paminėti, kad atsiranda prie miestiečių poreikių pritaikytų iniciatyvų. Balandžio 23 d. Lukiškių aikštėje, šalia pasėto rugių lauko, bendrovė „Fazer Lietuva“, bendradarbiaudama su apeigų folkloro grupe „Kūlgrinda“, inicijavo muzikinį projektą, skirtą priminti gamtos reikšmę ir galią ir su pavasariu ateinančių naujų kūrybinių jėgų atgavimą. „Rugių laukas tampa įkvėpimo vieta, kurioje susijungia protėvių tradicijos ir kūrybiškos miestiečių iniciatyvos“ (Šiandien... 2014). Vienas iš „Fazer Lietuva“ gaminamų produktų pavadintas „Jorės“ duona (Duonų... 2014).

Išvados

Nors Jorės šventimo užuomazgos siekia XX a. 7–8 dešimtmečių pradžią, kuri kartu siejasi ir su folklorinio judėjimo pradžia, 1997 m. Molėtų Romuvos klubo / bendruomenės vadovo (*vaidilos*) iniciatyva Kulionių k., Molėtų r. surengta Jorės šventė buvo tarsi atspirties taškas, padidinęs jos sklaidą. Šventė turi tendenciją plisti, ypač pastaruoju dešimtmečiu, ji pradėta švęsti kitose bendruomenėse, organizacijose, kai kuriuose folkloro ansambliuose ir kt. Kartu su švente plečiasi ir vartojamo *gorės* žodžio bei jam priskiriamų reikšmių laukas visuomeniniame, buitiniame gyvenime. *Jorė* vis dažniau siejama su atsinaujinimo, pradžios, pavasario žalumom, natūralumo, ekologiškumo reikšmėmis, įgyja etnorinkodaros bruožų (pvz., produkcijos pavadinimas „Jorės“ duona).

Šventės pagrindą, *emic* požiūriu, sudaro tradicinių Jurginių papročiai ir jų tąsa. Pagrindu imamas XX a. užfiksuotas lietuvių folkloras, pasitelkiama semiotinėmis prasmėmis grindžiama lingvistika, panašumo ieškoma baltų (latvių) ir slavų etninėje tradicijoje. Jurginių pavadinimą pakeitus į Jorę, šventei suteikiama daugiau autentiškumo spalvų, sukuriamas gilesnis archajiškumo įspūdis, atsiri-bojama nuo krikščioniškosios įtakos. Nors Jorės šventės data įvairuoja, siekiama, kad ji nebūtų per daug nutolusi nuo tradicinių Jurginių šventimo datos (balandžio 23 d.).

Turinio ir formos atžvilgiu tai yra naujai sukonstruota, etnifikuota ir archaizuota pagrindu, senųjų simbolių vartojimu ir interpretacine organizatorių kūryba paremta šventė, priklausanti nuo šventės iniciatorių siekiamų tikslų, pasaulėžiūros, asmeninių patirčių ir vietovės specifikos. Idealizuojama baltų pasaulėžiūra, patenkinamas šiuolaikinės visuomenės etniškumo, alternatyvaus lietuviškumo poreikis. Pasikeičia ir pati šventės esmė – žemdirbiškų Jurginių tradicijų nebelieka, išryškinami tik keli akcentai: kiaušininės kepimas, margučiai, buvimas gamtoje. Įspūdžiui sustiprinti margučiai vadinami *goručiais*, daugiau dėmesio skiriama vardams, prasidedantiems *gor-*, *jur-*. Ne mažiau svarbią senovės atmosferą kuria folkloro grupių („Kūlgrinda“, „Kukumbalis“, „Kaukaras“, „Sen Svaja“ ir kt.) atliekamos tradicinės ar interpretuotos Jurginių dainos. Didelė reikšmė skiriama šventės vietos įsakralinimui. Jorė įgauna pramoginio ir turis-

tinio ar net komercinio šou elementų, nes orientuojamasi į išsilavinusių miestiečių auditoriją („bandą“), kuri galbūt pirmą kartą ilgesniam laikui „išgenama“ į gamtą.

Vizualiniu požiūriu kuriama maždaug XI–XV a. archaizuota apranga ir archeologinių radinių rekonstrukcijomis paremtas šventės įvaizdis. Taip pat pastebimas ir tautinio kostiumo ar jo fragmentų (pvz., riešinių) naudojimas.

Literatūra

Aleknaitė Eglė. 2014. Kultūros centrų Joninėse / Rasose kuriamos tapatybės: Lietuvos nacionalinė švenčių sistema ir interpretacijos švenčiančiose bendruomenėse, *Lithuanian Journal of Anthropology* 1: 61–76.

Balys Jonas. 2013. *Lietuvių kalendorinės šventės. Iš Jono Balio palikimo*. Puluikienė I. (sud.). Vilnius: Mintis.

Beresnevičius Gintaras. 2000. Apie pagonybės alkį, *Naujasis židinys* 9–10: 435.

Buračas Balys. 1993. Jurginės – žemdirbių šventė, Buračas Balys. *Lietuvos kaimo papročiai*: 235–237. Degutis A. ir kt. (pareng.). Vilnius: Mintis.

Ciunienė Vida. 2009. Talentingą menininką globoja deivės Gabijos dvasia, *Santarvė.lt* 04 07. <<http://www.santarve.lt/aktualijos/lietuvoje/talentinga-menininka-globoja-deives-gabijos-dvasia/>> [žiūrėta 2014 05 23].

Čiubrinskas Vytis. 2000. Revival of Tradition for the Reconstruction of Identity, *Folk. Journal of Danish Ethnographic Society* 42: 19–40.

Čiubrinskas Vytis. 2011. Įtvirtinant monokultūrinį tautiškumą transatlantinėje erdvėje: etnokultūrinio atgaivinimo ir diasporos nacionalizmo atvejai Lietuvoje ir JAV, *Filosofija. Sociologija* 22: 501–509.

Daukantas Simonas. 1993. *Būdas senovės lietuvių, kalnėnų ir žemaičių*. Vanagienė B. (pareng.). Vilnius: Ethnos'91.

Delis Renatas. 2007. Neopagonybės judėjimas posovietinėje Lietuvoje: alternatyvus lietuviškumas, kaip atsakas modernybei?, *Lietuvos etnologija: socialinės antropologijos ir etnologijos studijos* 6(15): 187–225.

Duonų šeima JORĖ. 2014, *Fazer.lt*. <<http://www.fazer.lt/prekiniai-enklai/jor-2/>> [žiūrėta 2015 07 08].

Durkheim Émile. 1964. *The Elementary Forms of the Religious Life*. London: Hollen Street Press.

Dusevičiūtė Gintarė. 2010. *Ikikrikščioniškos lietuvių religijos supratimas mūsų laikais: Jorės šventė*. Bakalaurinis darbas, VDU Humanitarinių mokslų fakultetas, Kultūrų studijų ir etnologijos katedra, Kaunas.

Folkloro šventė „Jorė“ Palangoje. <<http://www.ve.lt/video/video-naujienos/folkloro-svente-jore-palangoje/>> [žiūrėta 2015 08 07].

Greimas Algirdas Julius. 1990. *Tautos atminties beiškant: apie dievus ir žmones*. Vilnius: Mokslas.

Grigaitytė Laima. 2010. Unikali sodyba, įamžinanti prūsų tautos istoriją, *Delfi* 02 13. Šeiminkė. <<http://www.delfi.lt/gyvenimas/istorijos/unikali-sodyba-iamzinanti-prusu-tautos-istorija.d?id=28822733#ixzz3cBkKHJnB>> [žiūrėta 2015 04 20].

Ilgės (Vėlinės) Karmazinuose. 2009, *Neries regioninis parkas*. <<http://www.neriesparkas.lt/?id=122&sub=370&l=1>> [žiūrėta 2014 06 01].

Įšventinimas į senąjį baltų tikėjimą. 2012, *Anglijos Lietuvių Romuva* 04 13. <<http://romuva.org.uk/2012/04/isventinimas-i-senaji-baltu-tikejima/>> [žiūrėta 2015 02 10].

Jorė ant Jusaičių alkakalnio. 2012, *Baltai.lt* 04 25. <<http://www.baltai.lt/?p=8235>> [žiūrėta 2014 05 23].

Jorės šventė. 2012, *SBI Kauno rajono socialinių paslaugų centras* 04 26. <<http://www.kaunorspc.lt/jores-svente/>> [žiūrėta 2014 06 03].

Jorė'2015 *Dangaus šviesulių stebukloje*. <http://alkas.lt/wp-content/uploads/2015/04/Jore2015_bukleto_lapai_1_2.pdf> [žiūrėta 2015 04].

Jurginių šventės metu vyko LRT laidos „Gimtoji žemė“ Jorio apdovanojimai, *Pagėgių savivaldybė*. <<http://www.pagegiai.lt/index.php?1052836644>> [žiūrėta 2015 07 08].

Jurja geras vakaras. <<http://www.aruodai.lt/paieska2/fiksacijos.php?OId=1148&FId=2255&back=home>> [žiūrėta 2015 02 02].

Kadzytė Gražina. 2011. Indraja – ne tik Saulės duktė: mito kūrimo aplinkybės modernios visuomenės sąlygomis, *Sietuvos. Rytų Aukštaitijos kultūros bei istorijos žurnalas* 5: 5–13.

Kalėdienė Agnė. 2013. Etninių simbolių raiška ir reikšmės jaunimo subkultūrinėse grupėse, *Grupės ir aplinkos* 3: 131–150.

Kas laukia „Skautų Jorėje 2009“, penktąjį kartą skautiškai sutinkant pavasarį? 2009, *15 min* 04 24. <<http://www.15min.lt/pasaulis-kiseneje/naujiena/kelioniu-pulsas/kas-laukia-skautu-joreje-2009-penktaji-karta-skautiskai-sutinkant-pavasari-637-38176>> [žiūrėta 2014 05 10].

Kaukoras. <https://www.facebook.com/kaukoras/info?tab=page_info> [žiūrėta 2015 09 11].

Kerbelytė Bronislava. 2012. *Slavų folkloras*. Kaunas: VDU leidykla.

Krivio balsas. <<http://www.romuva.lt/new/index.php?page=krivio-zodis>> [žiūrėta 2010 05 15].

Kudirka Juozas. 1997, *Jurginės*. Vilnius: Lietuvos Respublikos žemės ir miškų ministerijos UAB „Informacijos ir leidybos centras“.

Kuzavinis Kazimieras, Savukynas Bronys (sud.). 1987. *Lietuvių vardų kilmės žodynas*. Vilnius: Mokslas.

Kūlgrinda. 2013. *Jori, šildyk žamį. Perkūno giesmės*. <https://www.youtube.com/watch?v=LKHQ-soi_x8> [žiūrėta 2015 03 10].

Laurinkienė Nijolė. 1996. *Senovės lietuvių dievas Perkūnas: kalboje, tautosakoje, istoriniuose šaltiniuose*. Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas.

Lietuvių kalbos žodynas IV. 1957. Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla.

Lietuvių (prūsų, jotvingių) JORĖ Šilainėje. 2015, *Punkskas.pl* 04 30. <<http://punkskas.pl/lietuviu-jotvingiu-prusu-jore-silaineje/>> [žiūrėta 2015 05 29].

Lietuvių religija. <<http://www.romuva.lt/pirmoji.html>> [žiūrėta 2013 04 15, 2014 04 15, 2015 04 25].

Mardosa Jonas. 2001. Ikirikščioniškos kultūros interpretacijos Lietuvos etnologijoje, *Lietuvos etnologija: socialinės antropologijos ir etnologijos studijos* 1(10): 119–177.

Molėtų krašto muziejus. <<http://muziejus.moletai.lt/jore.html>> [žiūrėta 2015a 03 12].

Molėtų krašto muziejus. <<http://muziejus.moletai.lt/sodyba.html>> [žiūrėta 2015b 06 10].

Molėtų Romuva. <http://muziejus.moletai.lt/romuva/apie_mus.htm> [žiūrėta 2015 07 08].

Olechnovičienė Vida. 2009. Pavasario ciklo papročiai Lietuvos liaudies buities muziejuje, *Gimtasai kraštas* 2. <http://www.ziemgala.lt/saugykla/pdf/8_olechnovicene.pdf> [žiūrėta 2015 05 03].

Patackas Algirdas. 1996. Rasa, *Vydija* 7. <<http://www.vydija.lt/straipsniai/Rasa%20-%20Patacko.html>> [žiūrėta 2014 06 06].

„Pirmosios vagos“ šventė atkeliauja į Lazdijus. 2014, *Respublika* 04 11. <http://www.respublika.lt/lt/naujienos/kultura/kulturos_naujienos/pirmosios_vagos_svente_atkeliauja_i_lazdijus/> [žiūrėta 2015 07 08].

Pranckevičiūtė Rasa (pareng.). 2007. *Pagonys*. <http://www.tm.lt/rel_static/rel_zinynas/3018.html> [žiūrėta 2015 06 01].

Projektas „Jorės šventės kūrybinė stovykla“, Ž. Danio internetinė svetainė. <<http://www.zilvinasdanys.com/collaborative-work/#/jores-sventes-kurybine-stovykla/>> [žiūrėta 2015 05 28].

Ramanauskaitė Egidija. 2002a. Sugrižtanti į alkus. Lietuvos Romuva, *Darbai ir dienos* 31: 239–262.

Ramanauskaitė Egidija. 2002b. Neopagoniškųjų identitetų konstravimas Lietuvos jaunimo *undergroundo* kultūroje, *Lietuvos etnologija: socialinės antropologijos ir etnologijos studijos* 2(11): 89–124.

Ramanauskaitė Egidija. 2004. *Subkultūra: fenomenas ir modernumas*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.

Ramanauskaitė Egidija, Vaišnys Rimas. 2011. Darna: A Lithuanian Pagan Approach to Life, *The Pomegranate* 13(2): 130–145.

Senvaitytė Dalia. 2014. Lietuviškų tradicinių metinių švenčių kūrimo klausimu, *Lithuanian Journal of Anthropology* 1: 77–88.

Šiandien Lukiškių aikštėje šalia rugių lauko – Jorės dienos šventė. 2014, *balsas.lt* 04 23. <<http://balsas.tv3.lt/naujiena/786532/siandien-lukiskiu-aiksteje-salia-rugiu-lauko-jores-dienos-svente>> [žiūrėta 2015 07 08].

Šlajus Ignas. 2012. Menamas menas ir besirutuliojantis ritualas, *Šiaurės Atėnai* 05 11. <<http://www.satenai.lt/2012/05/11/menamas-menas-ir-besirutuliojantis-ritualas/>> [žiūrėta 2014 04 02].

Šlajus Ignas, Zdanavičiūtė Agota. 2012. Menamas menas ir besirutuliojantis ritualas. Kirkiliškių Jorės stovykla (nuotraukos), *Alkas.lt* 05 16. <<http://alkas.lt/2012/05/16/menamas-menas-ir-besirutuliojantis-ritualas-kirkiliskiu-jores-stovykla-nuotraukos/>> [žiūrėta 2015 05 28].

Šmitas Pēteris. 2004. *Latvių mitologija*. Vilnius: Aidai.

Tamakauskas Zigmąs. 2010. Jotvingių žemės pašaukti..., *XXI amžius* 09 15 (67(1853)). <http://www.xxiamzius.lt/numeriai/2010/09/15/gkras_04.html> [žiūrėta 2015 06 23].

Trinkūnas Jonas. 2000. *Lietuvių pasaulėjauta: papročiai, apeigos, ženklai*. Vilnius: Diemedis.

Trinkūnas Jonas. 2003. *Baltų pasaulėjauta: lietuvių papročiai, apeigos, ženklai*. Vilnius: Diemedis.

Vaicekauskas Arūnas. 2004. Pergrubrinės, Perkūninės, Jurginės, *Šiaurės Atėnai* 04 24: 698. <<http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/201110131120731/>>, <http://www.culture.lt/satenai/?leid_id=698&kas=straipsnis&st_id=2602> [žiūrėta 2014 05 13].

Vyčiniėnė Daiva. 2012. The Revival of Lithuanian Polyphonic *Sutartinės* Songs in the Late 20th and Early 21st Century, *Res Musica* 4: 97–116.

Vosyltė K. B. (sud.). 1985. *Lietuvių kalbos palyginimų žodynas*. Vilnius: Mokslas.

Zdanavičiūtė Agota. 2012. Kirkiliškių Jorės stovykla, *Šiaurės Atėnai* 05 11. <<http://www.satenai.lt/2012/05/11/kirkiliskiu-jores-stovykla/>> [žiūrėta 2014 05 10].

XIX pirmosios pavasario žalumos šventė Jorė'2015. 2015, *Molėtų krašto muziejus*. <<http://muziejus.moletai.lt/jore.html>> [žiūrėta 2015 05 25].

Иванов В. В., Топоров В. Н. 1990. Ярила, Ярило, Ярыло, Мелетинский Е. М. (ред.). *Мифологический словарь*: 672. <<http://myths.kulichki.net/enc/item/f00/s41/a004125.shtml>> [žiūrėta 2015 07 08].

Jorė: (Re-)construction or Continuity of Traditions?

Gintarė Dusevičiūtė

Summary

The article analyzes the events and the project of the Spring festival called Jorė. Since 1997, when the Jorė festival was first organized in Kulionių village, Molėtai district, its popularity has grown noticeably. The circle of people who celebrate it has expanded as, indeed, has the character of the festival and geographic area of celebration. Jorė is organized by the neo-Pagan community of the ancient faith of the Balts in Molėtai 'Romuva' (hereafter referred to as 'Molėtai Romuva'), the 'Community of Yotvings-Prussians', the 'Kaukoras' club and other institutions, groups or individuals. Currently 'Jorė' is celebrated in many other communities besides those mentioned above, however in this article we focus on those (re-) constructions of the festival that are presented in their most archaic form and which contain visual and ideological attributes that appear to have ties with the pre-Christian period. Field research data collected during the period of 2008–2014 constitute the basis of the work. The article raises the question: is Jorė a (re-) construction or continuity of traditions?

We begin by discussing the etymological roots of Jorė. The Lithuanian language dictionary provides two meanings for the word: greenery (of Spring) and green paint, green metal rust; the verb *jorėti* means to grow, spread, become green. Simonas Daukantas in his 19th century literary work 'Būdas senovės lietuvių, kalnėnų ir žemaičių' ('the Character of Ancient Lithuanians, Highlanders, and Samogitians') related Jorė with the Prussian god Patrimpas. Balys Buračas has also written about *Jorė*, *Jūrė* or *Jurginės* festivals, which were mostly celebrated in Palanga, Samogitia. The author of the article thinks that B. Buračas' identification of Jorė and *Jūrė* could be a dialectical version of *Jurginės* festival. Quite a few descriptions and free form interpretations (in books, articles) are provided by Jonas Trinkūnas, Algirdas Patackas, Jonas Vaiškūnas.

Since there are many Jorė festivals and each one of them is rather different, this research analyzes the three most distinctive festivals that draw the largest number of participants and the biggest reaction from society: the Jorė festival by 'Molėtai Romuva'; the productions of 'Yotvings-Prussians' and the 'Jorė creative camp' (by 'Kaukoras' club). All organizers of Jorė festivals are familiar and/or have participated in the Jorė festival in Kulionių village ('Molėtai Romuva') that draws the most participants (about 300–400), but nevertheless they decided to organize separate festivals or projects.

The organizers of the festival pay a lot of attention to the creation of a sacred space even though Jorė in itself (as the first greenery of the Spring, a resurrection of nature) is considered a special source that gives lots of powers to humans. All three festivals that were observed took place in the homesteads that belonged to the organizers. A homestead is the main place for organizing and realizing the festival and its purpose. Suitable adaptation of the environment to the festival is one of the most important conditions for creating a festive atmosphere.

In the Jorė festival organized by 'Molėtai Romuva', attention is brought to several objects – places of worship: i.e., *ancient Lookout of the Sky, Perkūnas (the god of Thunder) shrine, the gates of Jorė*, and Kulioniai hill fort. These artificially created objects turn, at first sight, an ordinary homestead, to special and unique, while the archeological site is special in itself. An analogous example is the Jorė of 'Yotvings-Prussians'. Its main leader established the 'Community of Yotvings-Prussians'. This person built an exceptional, unique homestead, which replicated the rune characters used by the ancient Lithuanians. The homestead is notable for the abundance of alleged ancient Baltic (Yotvingian and Prussian) symbols, most of which are pictured on various stones, stone and wooden sculptures as decorations. Žilvinas Danys is the inheritor of the homestead in Kirkiliškiai village and one of the organizers of the 'Jorė creative camp'. He built a place of worship with an altar, surrounded by a semi-circle of linden and oak trees, an oak grove and a bullaun stone. These objects were chosen after consulting with various specialists of folklore, mythology and geo-energetics.

The festival of Jurginės (St. George's Day) has a clearly fixed date of April 23rd, but the day of celebrating Jorė is different. The time and duration of the celebration can be influenced by the specifics of the chosen locality. Not only is the date of the festival not settled, but the duration of the festival can vary. Perhaps the shortest celebration of Jorė is by the 'Yotvings-Prussians' community – it lasts for only a few hours on Saturday afternoon.

The basis for Jorė reconstruction is considered to be traditions and customs of the Jurginės festival that have been preserved in the oral and written Lithuanian folklore dating back to the end of the 19th century and the beginning of the 20th century. Folklore based interpretations of Jorė festival are mostly connected with 'Jorė creative camp' organizers. According to Ignas Šlajus, organizers have chosen a combination of ritual-based mythical thinking and manifold contemporary art to represent the folklore. Recorded information by S. Daukantas and B. Buračas is used, as are the written works of prominent scholars (e.g., G. Beresnevičius, M. Gimbutienė, N. Vėlius, V. Toporovas). Reconstruction of the festival was based on their literary work. Reconstruction also follows examples by other neighboring Baltic (Latvians) and Slavic nations (*Jarilka arba Jarila, Usina days*).

A strong visual image of the festival is observed in all localities. Initiators of Jorė festivals and the main participants (folklore ensembles) wear archeologically reconstructed costumes of around 11th or 15th century or their interpretations thereof.

Jorė is also celebrated or mentioned in Vilnius, Kaunas, Veisiejai, Šiauliai, Pagėgiai, Kurtuvėnai, and in the district of Telšiai. Some of the organizers of Jorė festivals are connected to 'Romuva', therefore it is not surprising to see some repetitive elements in the festivals. It is noticed that Jorė is becoming not only an alternative but also a different form of Jurginės festival and as a result of these recent innovations or reconstructions the field of meaning assigned to this word – Jorė – is expanding.

The conclusion of the analysis is that quite a few traditional elements from Jurginės festival are incorporated into the Jorė festival, even though the content and the form are quite freely (re)created, interpreted, modified and creatively presented to a contemporary person in a form acceptable to him/her. The essence of the festival has changed as well – agricultural traditions of Jurginės festival are disappearing, accentuated are only a few moments: making an omelet, dying eggs, being in nature. To strengthen the impression, dyed eggs are called 'joručiai', more attention is being paid to names that start with *jor-*, *jur-*. Contemporary Jorė is gaining elements of entertainment and tourism or even is becoming a commercial show.

Gauta 2014 m. birželio mėn.